

OSMAN BÜLENT MANAV'A VE ŞİİRLERİNE DAİR

Harun ŞAHİN*

Geliş Tarihi: Nisan, 2016

Kabul Tarihi: Haziran, 2016

Öz

Osman Bülent Manav, hekim olmasına rağmen şiire gönül vermiş çağdaş Türk şairlerinden biridir. İki şiir kitabı yayımlanmıştır. Ailesinin şiire olan ilgisi, onun yetişmesinde etkili olmuştur.

Bu makalede şairin 76 şiiri, şekil özelliklerin yanı sıra, muhteva özellikleri bakımından da incelenmiştir. Şair, toplumsal konuların yanı sıra, din, tasavvuf, aşk ve gurbet konularında şiirler yazmıştır.

Osman Bülent Manav'ın şiirlerinde, insan hâl ve hareketleriyle tabiat arasında bir bağ kurulur. Ona göre "vatan namustur"; ama vatan ve millet sevgisi aleni bir hamaset ile değil, ince bir hissî duyarlılıkla karşımıza çıkar. Şair iki mekânın tesiri altındadır: İstanbul ve yayla.

Anahtar Sözcükler: Osman Bülent Manav, Yarpız Kokulu Şiirler, Musandıra, şekil ve muhteva, dil ve üslup.

ABOUT OSMAN BÜLENT MANAV AND HIS POETRY

Abstract

Osman Bülent Manav, who sets his heart on poetry despite being a doctor, is one of the important modern Turkish poets. He is the author of two books of poetry. His family's interest in poetry have been effective in his upbringing.

76 poems of the poet has been analyzed in terms of form and content features in this article. The poet has written poems on religious-sufistic, love and homesickness issues besides social ones.

There is a connection between nature and people's behaviours-manners in the poems of Osman Bülent Manav. He assumes homeland as honor; but patriotism appears as a sentimental sensibility not with a clear heroism. The poet is under heavy impact of two places: İstanbul and highland.

Keywords: Osman Bülent Manav, Yarpız Kokulu Şiirler, Musandıra form and content, language and style.

1. Osman Bülent Manav'ın Hayatı ve Ailesi

Asıl adı Bülent Manav'dır. 1970 yılının Temmuz ayında Mersin'in Mut ilçesinde dünyaya gelir. Cumhuriyet İlkokulunda başlayan okul hayatı, tarihî Mut Kalesi müstemilatı içindeki Mut Ortaokulunda devam eder. Ortaokuldan sonra Lise tahsilini yapmak üzere İstanbul'a gider. 1987'de Haydarpaşa Lisesinden mezun olur. Aynı yıl, mühendis olma

* Müfettiş; Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, sahharun@hotmail.com.

gayesiyle girdiği üniversite imtihanında, İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesini kazanır. Lise tahsili ile başlayan İstanbul hayatı hâlen dış hekimi ve yayıncı olarak devam etmektedir.

Mut'un tanınmış, saygın bir ailesine mensup olan Bülent Manav'ın iki dedesi kardeştir. Yani annesi Muhsine Hanım ile babası Yaşar Ali Bey amca çocuklarıdır.

Osman Bülent Manav'ın büyük dedesi **Ali Manav**, 14 yaşında bir ayakkabıcı “tığ”ı ile Ermenek'ten Mut'a gelmiş, ayakkabı tamirciliği ile uğraşmış, nişanlandıktan sonra askere gitmiş ve 11 sene askerlik yapmıştır. İnsan sözcüğünün yanına en çok yakışan kavram işaretlerinden biri “vefa”dır (Alyılmaz, 2015) sözüne bir numunelik teşkil edecek şekilde, onu askerlik süresince bekleyen, vefalı nişanlısı ile askerlik dönüşünde ihtişamlı bir düğün yaparak evlenmiştir. Evlendikten sonra değişik alanlarda esnafılık yapmış, zamanla zengin ve itibarlı olmuş ve Mut havalisinin en saygın esnaflarından biri olarak, memleketine ve insanına emek vermiş, gönül dostu birisidir.

Prof. Dr. Mehmet Kaplan *Tip Tahlilleri* isimli kitabında “ahi tipi” için “Çalışmaktan maksat, para kazanmak ve biriktirmek değil, hem kendi geçimini temin etmek hem de başkalarına yardımdır.” der. Ali Manav'ın hayatı “ahi tipi”ni çağırıştır. O -tam bir fütüvvet ehli gibi- Mut'ta bulunan esnafların birçoğunun yetişmesinde emeği olmuştur. Ali Manav ismi

bugün hâlâ, Mut, Ermenek, Karaman’da “Manav Koca” olarak saygı ve minnettarlıkla söz edilen bir isimdir.

Osman Bülent Manav, “Manav Koca” şiirinde büyük dedesi Ali Manav’ı şöyle anlatmaktadır.

Mut çukurunda ona
Manav Koca derlerdi
Ve bütün Mut severdi.

Biten günün sonunda
İki elinde iki
Sepet, çıkagelirdi.

Akşamüstü yoluna
Dizilince çocuklar
Sevinirdi ihtiyar.

Hem de sevindirirdi
Onlara sepetinden
Hediyeler verirdi.

Nasibi yoktu kinden
Sevdi, sevildi, gitti... (Musandıra, s. 18)

Osman Bülent Manav’ın diğer dedesi “Manav Amca” adıyla maruf **Mehmet Manav**’dır. Mehmet Manav, 1910 yılında dünyaya gelir. Anne karnında 3 aylık iken babası vefat eder, yetim olarak doğar ve büyür.

İlkokulu, Mut’ta ticaretle meşgul olan ağabeyi Ali Manav’ın yanında okuyan Mehmet Manav, yine aynı ağabeyinin yanında ticaret yapmaya başlar, askerlik öncesi sıtma hastalığına yakalanır. Doktor kendisine yayla havasına ihtiyacı olduğunu, bir müddet Ermenek’e giderek, annesinin yanında istirahat etmesini tavsiye eder. O tarihte, annesi ikinci eşi olan Fehmi Efendi’yle evlidir. Eski bir müderris olan Fehmi Efendi, Mehmet Manav’a hem İslami bilgiler aktarır hem de dinî hassasiyet kazanması için telkinlerde bulunur.

Ermenek’te sıhhatine kavuşan Mehmet Manav, Fehmi Efendi’den etkilenecek dinî vecibeleri yerine getirmeye başlar. Mut’a döndükten sonra bütün faizli alacaklarını siler. Bu tarihten sonra bir derviş edasıyla, ikbal kaygısı taşımadan yaşamaya gayret eder.

1943 senesinde, emekli bir subay olan Mevlüt Doğan (Eski Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan'ın babası) vasıtasıyla İstanbul'da Silistrelili Süleyman Efendi ile tanışır. Bu tanışma, ona farklı bir dünyanın kapılarını aralar. 33 yaşına gelmiş olmasına aldırmadan, memleketindeki ticari işlerini bir kenara bırakarak Silistrelili Süleyman Efendi'ye talebe olur. Mehmet Manav, vefatına kadar geçen 50 seneyi Silistrelili Süleyman Hilmi Tunahan'ın rehberliğinde onun usulünü takip ederek Kur'an Kurslarına hizmet ederek geçirir.

Mehmet Manav, 1993 yılında damadı Ömer Ali Keskin'in daveti üzerine Bolu'ya giderek civarın il-ilçelerini dolaşır, Kur'an Kursu talebelerine sohbetlerde bulunur. Bu amaçla çıktığı seyahatlerden birinde trafik kazası geçirir. Bir bacağı kırılır, ameliyat için verilen narkozun etkisinden kurtulamayarak 13 Aralık 1993 günü vefat eder.

Mehmet Manav ismi, bugün hâlâ, bilhassa Konya, Mersin, Antalya, Bolu illerinde "Manav Amca" olarak yaşamakta, hayat hikâyesi ve kıssaları dost meclislerinde anlatılmaya devam etmektedir.

Osman Bülent Manav'ın hayatında önemli bir yere sahip olan "Küçük Dede" Mehmet Manav'ın ölümü üzerine şairin yazdığı şu dizeler bize Mehmet Manav'ı anlatmaktadır.

Bolu Dağlarında Açar Çiçekler

Bolu dağlarında açan çiçekler,
Her baharda zikre durmaz mısınız?
Dedem siz yokken de dağları bekler,
Bahar bitti diye görmez misiniz?

Çamyayla toprağı çam kokar bütün
Ve Bolu Dağı'nı kuşatır hüztün...
Örtün üzerini, sıkıca örtün,
Siz üşüyenleri sarmaz mısınız?

Rabbine gidiyor Mehmet Efendi,
İltifat eylesin En Büyük Nebi,
Şeyhine kavuşan müridler gibi,
Yürürken koluna girmez misiniz? (Yarpız Kokulu Şiirler, s. 18)

2. Osman İsminin Verilmesi

Mehmet Manav, Silifke'nin Mara kasabasında yerleşik bir ailesinin kızı olan Hazel Hanım'la 1935/36'da evlenir. Hazel Hanım, Erzurum'dan, Rus-Ermeni mezaliminden kaçarak, 2 yıl süren ve sefalet içinde geçen bir konargöçerlikten sonra, buraya gelip yerleşmiş bir ailenin

kızıdır. Mehmet Manav'ın Hazel Hanım'dan 3 kızı ve 4 de oğlu doğmuştur: Muhsin, Muhsine, Ali, Emine, Mehmet, Ayşe, Süleyman.

Osman Bülent Manav doğduğunda babası Yaşar Ali Bey çocuğuna Bülent ismini koyar. Anneanne Hazel Hanım: “Benim buna dilim dönmez, ailede de hiç Osman yok, Hz. Osman Efendimiz 'in adı olsun” diyerek Osman isminin verilmesini ister; ama baba nüfus kaydını çoktan Bülent olarak yaptırmıştır.

Hazel Hanım hac farızası için Mekke-i Mükerre'me'de bulunduğu sırada, 5 Şubat 1971'de vefat ederek Hz. Hatice'nin de metfun bulunduğu “Cennet'ül Mualla”ya defnedilir. Bu vefat üzerine Bülent Manav'ın adı, Hazel Hanım'ın hatırasına Osman Bülent olarak anılmaya başlar. Bugün şairin ismi yakın çevresinde, arkadaşları arasında, kitaplarında, yazılarında hep **Osman Bülent Manav** olarak geçmektedir.

3. Osman Bülent Manav'ın Yayıncılık Hayatı

Osman Bülent Manav, fakültesi hayatının ikinci senesinde sınıfta kalır. Bu sene kaybı çocukluk hayali olan “şairlik” ve “yayıncılık” hayatına adım atmasına zemin hazırlar. Bülent Manav'ın ilk yayıncılık denemesi, 1988 yılında birkaç arkadaşıyla birlikte çıkardığı, fotokopi yoluyla çoğaltılan ve ömrü sadece 4 sayı süren *Refleks* dergisidir. *Refleks*'te, çeşitli yazılarının yanı sıra şiirleri de yayımlanmıştır.

1989 yılında bir kaç arkadaşıyla birlikte temellerini attığı *Dişhekimliği Dergisi*'nin ilk sayısı 1990 yılında yayımlanır. Bugün itibarıyla 25. yaşını dolduran *Dişhekimliği Dergisi*, hâlâ, düzenli olarak yayın hayatına devam etmektedir.

1991-1994 yılları arasında yayımlanan *Tepe Edebiyat* dergisi ile 2000-2003 arasında okuyucuyla buluşan *Başka İstanbul* adlı haftalık şehir gazetesi, Bülent Manav'ın kültür ve edebiyat yayıncılığı hayatında iki önemli dönemi ifade eder. Osman Bülent Manav her iki mevkutenin de Genel Yayın Yönetmenliği görevini yürütmüştür.

Kurucusu, ortağı ve yöneticisi olduğu Vestiyer Yayın Grubu, ülkemizde profesyonel dental yayıncılığın öncüsü olarak önemli bir yere sahiptir. Çeyrek asrı geride bırakan *Dişhekimliği Dergisi*'nin yanı sıra, *Türk Dişhekimliği Dergisi*, *Estetik ve İmplant*, *DentalTribune Türkiye*, *Roots*, *Dental Labor Türkiye*, *PNV* gibi ulusal ve uluslararası birçok derginin de yayıncısıdır. Yine diş hekimliği sahasında kimi tercüme, kimi telif üzere pek çok kitap da Vestiyer Yayın Grubu tarafından yayımlanmaktadır.

Bülent Manav, 2005 yılında, Vestiyer Yayın Grubu bünyesinde yeni bir adım atarak “Vesta”yı kurar. Vesta, “Vestiyer”in ilk dört ve “Akademi”nin ilk harfinin bir araya gelmesiyle

oluşturulan bir markadır. Bu yeni yapılanma ile mezuniyet sonrası ‘sürekli dış hekimliği eğitimi’ konusunda dünya standardında mesleki kurslar düzenlemeyi amaçlamaktadır. İstanbul başta olmak üzere Viyana, Londra, Los Angeles, Ankara, İzmir, Mersin, Lefkoşa, Zürih, Stuttgart gibi yurt içi ve yut dışındaki birçok şehirde söz konusu kurslar icra edilmekte olup, bu sayede binlerce hekim bilgi ve becerilerini güncelleme ve güçlendirme imkânı bulmaktadır.

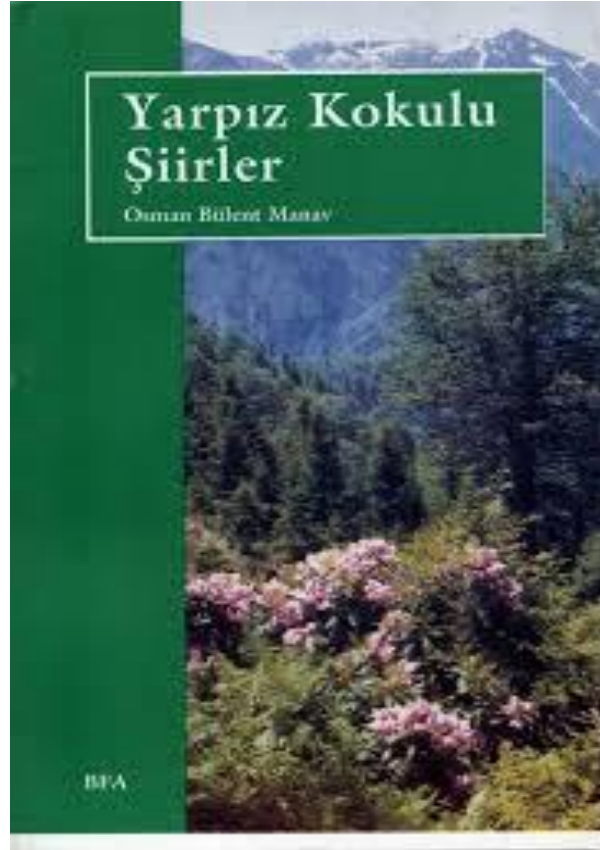
2002’den beri düzenlenen ve Türkiye’nin dış hekimliği alanındaki en geniş katılımlı 3 kongresinden biri olan “Dental İstanbul”un kurucusu ve Düzenleme Komitesi Başkanı olan Bülent Manav, Boğaziçi Dişhekimliği Derneği’nde de Yönetim Kurulu Başkanı sıfatıyla çalışmalarını devam ettirmektedir.

4. Osman Bülent Manav’ın Eserleri

Tepe Edebiyat, Kültür Dünyası, Türk Edebiyatı, Genç Akademi, Başka İstanbul, Boğaziçi Bülteni, Dişhekimliği Dergisi vb. mecmualarda şiir, hikâye, deneme ve makaleleri yayımlanan Osman Bülent Manav’ın en çok ilgilendiği edebî tür şiirdir.

2005 *Tarih Düşünce ve Dergisi*’ne verdiği bir mülakatta şiirle olan tanışıklığını şöyle anlatmaktadır:

Benim şansım, ailemizde şairin bulunmayıp şiir okuyucularının bulunmasıydı galiba. Annem, Cahit Sıtkı’nın Otuz Beş Yaş Şiiri başta olmak üzere birçok şiiri ezbere bilir ve zaman zaman bize okurdu. Büyük ağabeyim, henüz okula başlamadan önce bana bir sürü şiir ezberletmişti. Babam ise iflah olmaz bir İstiklal Marşı ve Harbiye Marşı fanatığıydı ve ikisini de bana ezberletmişti. Dedemin ise bir cep defteri vardı. Hoşuna giden şiirleri, beyitleri oraya yazardı. Ailecek otururken keyfi yerindeyse o defteri çıkarır, bize şiirler okurdu (s. 54-58)

Osman Bülent Manav'ın iki şiir kitabı bulunuyor: *Yarpız Kokulu Şiirler* ve *Musandıra*.

1994 yılında BFA Yayıncılık tarafından yayınlanan *Yarpız Kokulu Şiirler* şairin ilk kitabıdır. “Beyaz Zambak”, “Karanfil”, “Kır çiçekleri”, “Kekik” başlıklı 4 bölümden oluşan kitap, 62 sayfadan ibaret olup şairin 38 şiirini ihtiva etmektedir.

2004 yılında kurucusu olduğu Vestiyer Yayın Grubu tarafından basılan *Musandıra* şairin bir diğer şiir kitabıdır. “Çocukluğumuzla giden”, “Yaşarken”, “Kalbimiz şehrimizdir”, “Son bahar şiirleri” başlıklı 4 bölümden oluşan kitap 72 sayfadan ibaret olup şairin 38 şiirini ihtiva etmektedir.

Osman Bülent Manav'ın iki kitabında verilmeyen, çeşitli dergilerde ve web sayfalarında yayımlanmış birçok şiiri daha mevcuttur; ancak, bu makalemizde sadece kitaplarında yer alan 76 şiir değerlendirmeye alınmıştır.

5. Osman Bülent Manav'ın Edebî Kişiliği ve Sanatı

5.1. Şiirinin Şekil Özellikleri:

Osman Bülent Manav'ın şiirleri nazım birimi açısından çeşitlilik göstermektedir. Onun şiirlerini, geleneksel Türk şiiri nazım birimleri etrafında sınıflandırmak zordur. Biz bu çalışmada hane sayısı, hece sayısı, mısra sayısına dayalı bir değerlendirme yapmayı tercih ettik.

Şairin yayımlanmış şiir kitaplarında yer alan 76 şiiri incelemeye tabi tutulduğunda hane sayıları şöyledir:

- Bir haneden kurulu şiir sayısı: 25 tane,
- İki haneden kurulu şiir sayısı: 19 tane,
- Üç haneden kurulu şiir sayısı: 10 tane,
- Dört haneden kurulu şiirler: 7 tane,

Beş haneden kurulu şiirler: 8 tane,
 Altı haneden kurulu şiirler: 1 tane,
 Sekiz haneden kurulu şiirler: 1 tane,
 Dokuz haneden kurulu şiirler: 1 tane,
 On haneden kurulu şiirler: 1 tane,
 On üç haneden kurulu şiirler: 2 tane,
 On yedi haneden kurulu şiirler: 1 tanedir.

Osman Bülent Manav, iki şiir kitabında yer alan şiirlerin tamamını hece vezni ile yazmıştır. Hece vezninin de umumiyetle $7+7=14$ ve $6+5=11$ 'li hece ölçüsünü kullanmıştır.

Bin edayla süzölmek/ rüzgârlarla dost olmak,
 Ardından sürüklenmek/ hepsi onun şanında...
 Hep o, Sahra'da donup/ Sibiryâ'da kavrulmak...
 Bayrağın üstün sırrı/ şehadet nişanında... (Yarpız Kokulu Şiirler s. 30)

Ne gece sükûneti /ne bahar sarhoşluğu
 Ne yayla mevsimleri/ ne bâd-ı sabâ kaldı.
 Buz edip dondurdular/ gözlerdeki buğuyu;
 Yarpız kokulu şiir/ başka bahara kaldı (Yarpız Kokulu Şiirler s. 62).

Nazım birimi olarak 4'lüklerin tercih edildiği şiirlerde **abab**, **cdcd** kafiye düzeni; beyit ve bentlerden oluşan nazım şekillerinde **aa**, **bb**, **cc...** ; **aa**, **ba**, **ca**; **ab**, **cb**, **db.....** şeklinde kafiye düzeni tercih edilmiştir.

Onlar anlayamaz/ ölmeyi anne,
 Dağlar yeşerirken/ mevsim baharken
 Hiç ölmemişlerdir/yirmibirinde
 Namluya rastlanıp/ yâri düşerken... (Musandıra, s. 53)
 Hisler ki, içimizde, hepsi birer rüzgârdır.
 Hepsinin hepsinde bir hikâyesi vardır.

Öfkelenince lodos, gülümseyince meltem,
 Köyde şeytan düğünü, karıncalarda mâtem (Musandıra, s.38).

Bent şeklinde yazılan bazı şiirlerde geleneksel kafiye düzeni tercih edilmemekle birlikte, iki mısra kendi içinde kafiyeli, takip eden bir mısra serbest, sonraki iki mısra yine kendi içinde kafiyeli olmak üzere, **aa x bb cc** şeklinde kafiyeleyerek şiirde bir ahenk ve düzen oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ey benim heyecanım, / umudum, can yoldaşım.

Yüreğimin sahibi / ve hayat arkadaşım...
 Ey benim İstanbul'um / alfabemin ilk harfi
 Ve hasretim ve öfkem / ve yirmisekizyaşam,
 Deliliğim, utancım / gözbebeğim, sırdaşım...
 Kulağımda ilk ezan / kapımda bad-ı sabâ
 Ey gönül aydınlığım / ilkbaharım merhaba... (Musandıra, s. 32)

5.2. Osman Bülent Manav'ın Şiirlerinde İşlediği Temalar

5.2.1. Tabiat Teması

Tabiatın emzirdiği bir çocuk olmak, tabiatın kucağında yaşamak, tekenin rehberliğinde geçit vermez dağları aşarak, bir platoda soluklanmak, hatta “yayla”da doğup “güzle”de ölmek, mübarek bayram günlerinin arifesinde yayladaki kabirleri ziyarete gitmek yarı göçebe yürük hayatının ve bu hayat tarzının mekânlarından biri olan Akdeniz ikliminin tabii neticesidir. Böyle bir hayat tarzının mensubu olan Osman Bülent Manav da çocukluk ve gençlik yıllarında tabiat ile iç içe bir hayat yaşamıştır. Onun çocuğu olduğu coğrafya ile tabii hayat arasına halis ve tam bir ahenk vardır. Mevsimi gelince yaylaya göç etmeyi bir ihtiyaç olarak kabul eden bir toplumun çocuğu olan ve çocukluk hayatının önemli bir kısmını yaylada geçiren şairin şiirlerinde tabiat unsuru mühim bir yere utar.

Osman Bülent Manav, *Yarpız Kokulu Şiirler* isimli kitabının bölüm başlıklarına hep tabiatın isimler vermiştir: “Beyaz Zambak”, “Karanfil”, “Kırçiçekleri”, “Kekik”. Özellikle Kekik (Dağların Kokusu) bölümündeki şiirlerde ve sair birçok şiirinde tabiat ile insan arasındaki munis bir bağ kurar. “Yarpız Kokulu Şiir” adlı çalışmasında bu bağ, “Kaf Dağı Ülkesi'nin Yolu”nun geçtiği”, “ceviz başlarında anka kuşlarının öttüğü”, “şahmaran'ın sarayının kurulduğu”, “sadra şifa tütsülü yarpızların yetiştiği”, “masalların can bulduğu”, hayat olduğu, hasılı bir çok güzelliğin yaşandığı bir mekân olarak tasvir edilir:

Yaylayı bilmeyenler, yarpızı da bilmezler,
 Bilmezler sadra şifa tütsülü yokuşları...
 Kaf Dağı Ülkesi'nin yolu yayladan geçer,
 Cevizlerin başında döner anka kuşları...

Gün akşama döndü mü Toros yaylalarında
 Çakallar tempo tutar, dellendir kuru poyraz,
 Bir gam musallat olur kavakların başına...

Masallar, yaylalarda hayat bulur, can bulur
 Uçan halı yayladan başka yerde uçamaz!

Şahmaran'ın sarayı sarp dağlara kurulu... (Yarpız Kokulu Şiirler, s. 60)

Osman Bülent Manav, insan hâl ve hareketleriyle tabiat arasında bir tenasüp bulunduğu düşüncesiyle insan ahvali ile tabiat arasında bir bağ kurar:

Merhamet yağmurdur, öfke fırtına,
Aşkî yalnız dağlar anlayabilir
Ve sabır topraktır coğrafyamızda,
Onunla iksire dönüşür zehir (Musandıra, s. 29).

5.2.2. Vatan ve Millet Teması

Şairler mensubu olduğu milletin ve mirasçısı olduğu vatan toprağının sesidirler. Onlara yazma ve söyleme aşkı veren heyecan tevarüs ettiği kültür hazinelerinde gizlidir. Osman Bülent Manav, “vatan namustur” ilkesinden hareketle çeşitli şiirlerinde vatan ve millet temasını işlemiştir. Onun “Şehidin duası” şiiri Çanakkale Zaferi’den, “Gitmek” şiiri de kızıl elma ülküsünden ve şehitlik mertebesinden ilham ile yazılmıştır. “Son Bahar” ve “Şimdi yol ve gurbet zamanı” şiirleri ise devletimizin otuz yıldır mücadeleye ettiği güneydoğu meselesini ele almaktadır.

Bir sıcak Temmuzda döğmek isterdim
Ve yeniden yazmak Çanakkale’yi, (Musandıra, s. 39.)
...
Gönlündeki yağmur dinmesin yârim,
Yüreğin hasretsiz kalmasın sakın.
Hayat bu, bilinmez, belki dönerim,
Ben yokken sonbahar gelmesin sakın (Musandıra, s. 51).

Onun şiirlerinde vatan ve millet sevgisi aleni bir hamaset ile karşımıza çıkmaz. Öfkemiz tuttuğunda, göğsümüzü ateş sardığında bile bu duygular ince bir hissi duyarlılıkla dile getirilir:

Bu şiir öfkemiz tuttuğunda
Göğsümüzü saran ateşe dair
Tek kelam etmeden akşam olunca
Ağlayışımızın hikâyesidir... (Musandıra, s. 50)
...
Yirmi bir yaşında, ahret yolcusu,
Kardeş kurşunuyla devrildi yere
Bir âh eyledi ki, gökler dolusu...

Ölümü anlattı bilmeyenlere ... (Musandıra, s. 52)

5.2.3. Dinî, Tasavvufî ve Ahlakî Temalar

Her milletin kendine has millî, manevî ve ahlakî kıymetleri vardır. Türk milleti tarih sahnesine çıkıp medeniyetler inşa etmeye başladığı günden beri, kendi millî ve manevî hassasiyetlerini ifade eden bir sanat, bir mimari ve bir edebiyat oluşturmuştur. Hususi ile Anadolu'ya hâkim olduğumuz tarihten bu güne kendimize ait değerler çerçevesinde bir dünya kurmaya önem vermişiz. Hükmettiğimiz coğrafyada inşa ettiğimiz mimari, vücuda getirdiğimiz sanat eserleri, şiirimiz, edebiyatımız, yaşayışımız gelenek ve göreneklerimiz, elbiselerimiz, mezar taşlarımız... hep bir millet olduğumuzu hatırlatır. Yahya Kemal Beyatlı, “Koca Mustapaşa” isimli şiirinde bu durumu şöyle ifade etmektedir.

Bu muammâyı uzun boylu düşündüm de yine,
Dikkatim hâdisenin vardı derinliklerine;
Bu geniş ülkede, binlerce lâtîf illerde,
Nice yıl, cedlerimiz kökleşerek bir yerde,
Manevî varlığının resmini çizmiş havaya.
Ki bugün karşılaştın benzeyen rü'yâya.

Osman Bülent Manav, varisi olduğu medeniyetin sadece kimliğini taşımaz; o toprağında yeşerdiği kültürün kişiliğini de taşır. Şairin kitabına da isim olan “Musandıra” isimli birbirini takip dört şiirinde, kaybolmaya yüz tutan medeniyet unsurlarımızın ıstırapı hissedilir. Ona göre bu değerler “televizyon ekranında aile içi sınırları döküp saçmak için sıraya giren, kamera önünde tanışan, sevişen, evlenen kavga eden ve yine kamera önünde boşanan insanların dünyasında kendine yer bulması imkansızdı”. “Mahrem kuytumuza düşen ışık, musandıranın sonu oldu” (Musandıra, s. 5).

Masalsız büyüyor şimdi çocuklar,
Ne konuşan çiçek, ne ağlayan kuş...
Hayal ülkesinde susunca rüzgar,
Anka uçup gitmiş, devler uyumuş...

Oysa biz tıkayıp kulağımızı,
Kevser'in sesini duyabilirdik...
Hışımla camlara vuran poyrazı
Söze kalbetmeyi bir biz bilirdik...

Aşkın ifadesi gözyaşlarıydı,
Belki de mektubun ucunu yakmak...

İstinye koyunda yaz akşamları,
Sular sararınca semaya bakmak...

Mevsimler zamansız çıkmazken yola,
Sevgi gönüldeydi, hem en derinde...
Hep ikinci vakti gelirdi leyla,
Bütün bir İstanbul, eteklerinde...

Gençken, yürekliyken, kor kor yanarken
Kurduğumuz hayal içre gülendam
Bir özge çiçeği, güneş sönerken,
Onun kadar güzel inmezdi akşam...

Ağla Alaaddin, kırıldı lamba,
Her parçası ayrı alıcı buldu,
İyi para etti haraç mezatta,
Cinlerin tahtına bilim kuruldu... (Musandıra, s. 12-13)

Ama bütün sapmalara, kırılmalara ve yozlaşmalara rağmen, bizim mührümüzü cemiyet nizamımızı ifade eden bir umut da taşır. Şair, bir esenlik ve ebediyet arzusuyla sessizce gelen mesajı, sehl-i mümteni diyebileceğimiz sade ama engin derinlik ile kulaklarımıza fısıldar, umutlarımız yeşerir:

Eski bir ahabın selâmı gibi
Cemreler içinde gelince bahar
Başımızda rüzgâr, gölümüzde yâr
Hani gökyüzünü kuşatır da
Gül kokan yağmurlar beklerdik hani
Eski bir ahabın selâmı gibi
Cemreler içinde gelince bahar... (Musandıra, s. 20)

5.2.4. Aşk ve Gurbet Teması

İnsanın insana, mahlukata, tabiata, eşyaya veya yaratıcısına olan sevgisi, sevdası, aşkı her zaman sanatın konusu olmuştur. Sevgi unsuru olmadan, bu sevgiye sadakat ve vefa göstermeden edebiyat vücuda getirmek kabil olmasa gerek.

Bizim kültür ve edebiyatımızda sevgi ve aşk; elemi, acıyı, belki de daha yerinde bir kelimeyle melâli de beraberinde getirir. Sevilenin verdiği acı ve elem de sevenin nazarında makbuldür. Âşıklar, sevgilinin sevgisinden lezzet aldıkları gibi mihnetlerinden de haz duyarlar.

“Mutlak güzel olan Allah bir kimseye mihnet murat etmişse o mihnet Hakk’ın nimetidir” anlayışı sevgiden doğan melali makbul kılmıştır. Osman Bülent Manav’ın şiirlerindeki aşk ve gurbet unsurunu bu çerçevede değerlendirilebilir. O, “aşk-acı”, “yakın-uzak”, “merhaba-elveda” kelimeleriyle kurduğu tezat ile aşk ve gurbeti bir arada işler:

Aşk demek biraz da acı çekmektir.

Aşk insan içindir insan aşk için

En yakın, en uzak, en ulaşılmaz,

Hayata bir ömür mesafesinde...

Ve aşk kalpten kalbe giden yolları

Haraca bağlayan yaşlı harami;

Asırlar demlenir yorgun sesinde...

Düğüm düğüm ateş boğazımızda...

Birkaç ağlamaklı seveda mısra süzülür

Merhaba beklerken gelir elveda

Aşk hep mevsimsiz hep sessiz ölür (Musandıra, s. 17)

Bazen de kavruk bir Anadolu delikanlısının yaşadığı, yürekte nihan olan aşkı, aynı mahremiyetle dile getirir:

Masmavi yemyeşil ve kıpkırmızı

Duygular büyütüp yüreğimizde

Köz gibi usulca tükeniriz de

Kimse anlamaz yandıığımızı... (Musandıra s. 28)

Osman Bülent Manav’ın şiirlerinde genellikle aşk teması gurbet ve ayrılığın melali ile ifade edilir. Ancak bazen yaşama sevinci ve lirik duygularla da karşımıza çıkar:

Ey benim heyecanım, umudum can yoldaşım

Yüreğimin sahibi ve hayat arkadaşım...

...

Kulağım da ilk ezan kapımda bâd-ı saba

Ey gönül aydınlığım ilkbaharım merhaba... (Musandıra, s. 32)

5.3 Osman Bülent Manav’ın Şiirlerinde Mekân Unsuru

Osman Bülent Manav, icra ettiği meslek gereği, Türkiye ve Dünya’da pek çok şehre sık seyahatlerde bulunmasına rağmen, şiirlerinde sadece iki mekânın baskın tesiri altındadır. Biri doğup büyüdüğü ve 14 yaşına kadar yaşadığı Toroslar, yani “yayla”, diğeri ise İstanbul’dur.

Yaylayı bilmeyenler, yarpızı da bilmezler,

Bilmezler sadra şifa tütsülü yokuşları...

Kaf Dağı Ülkesi'nin yolu yayladan geçer,
 Cevizlerin başında döner ankâ kuşları
 İstanbul diyorum yani kalbimiz
 Yani hayâlimiz yani kendimiz... (Yarpız Kokulu Şiirler, s. 60)
 Bu iki mekânın tesiri bazen doğrudan, bazen dolaylı olarak birçok şiirde hissedilir.

Şimdi bağlar târümâr ve gökyüzü bulutlu,
 Fec-i sâdıkbezminde uyanmaz oldu ufuk...
 Aratmazdı yaylanın akşamı İstanbul'u,
 Akşamla kan rengine boyanmaz oldu ufuk... (Yarpız Kokulu Şiirler, s. 61)

Şair, “Gökberk Kışlası”, “Bolu dağında açan çiçekler” gibi bazı şiirlerinde farklı mekânlardan söz etmektedir. Bu mekânlardan muayyen bir durumu anlatmak için bahsedilmiş olup şairin sanatı üzerinde tesiri hissedilmez.

Gökberk Kışlasına askerler iner,
 Soylu bir merhamet Karadeniz'e.
 Gözpınarlarımız nemliyse eğer,
 Ayrılık değmiştir yüreğimize... (Musandıra, s. 30)

6. Osman Bülent Manav'ın Dil ve Üslubu

Osman Bülent Manav şiirlerini genelde standart Türkiye Türkçesi ile yazmıştır; ama şuurlu bir şekilde Mut yöresinde kullanılan, harkıt (eski, kırık, horkut, umacı, öcü), kağşamış (eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş), gibi bazı mahalli kelimeler kullanılmıştır.

Kağşamış evlerin cumbalarından
 Sokağı gözleyen çiçekler gibi
 Gerçeği hayalle kanatlandırın
 Çocuklardır şehrin asıl sahibi... (Musandıra, s. 11)

Hem eski eşya hem masal kitabı,
 Sini, Kevgir, maltız, hepsi burada,
 Sabırtaş, Harkıt, Lokman kitabı,
 Hayâl ve hakikat musandırada... (Musandıra, s. 12)

Şair, şiirlerinde sık sık “Anka” “Ahfeş'in Keçisi”, “Alaaddin” “Kafdağı ülkesi” “Şahmaran'ın sarayı” “Ebu Zerr”, “tebyin-i garaz”, “yekûn-u içtima”... gibi kelimeleri ve “mektubun ucunu yakmak”, “ağaçtan öteye giden yol”... gibi deyimleri kullanarak telmihlerde bulunur. Diğer taraftan “turfe”, “şehrayin”, “meclis-i yaran”, “haraç- mezat”, “harcîâlem”... gibi kelimeleri kullanmaya özen göstermiştir.

Gölgeler uzayıp gün kıaldıkça
İlim kapısını terketti âlem,

Sadece Ahfeş'in keçisi kaldı,
Geçkin meyve gibi boşaldı ülkem. (Musandıra, s. 19)

Burası bir turfe dükkân-ı hikem,
Raflarda rengârenk umutlarımız,
Kimi harcıâlem, kimiye mahrem,
Bütün hiçliğimiz, bütün varımız... (Musandıra, s. 12)

Şiirlerinde kolay ve sade söyleyişlerle derin tesirler uyandırma gayreti ile birlikte tek cümlelik kıtalar, hatta şiirleri vardır. Şiirlerdeki bazı kıtalar, mana ve ifade şekli bakımından kendi içinde, gramer olarak olmasa bile anlam olarak, tek cümleden ibaret dörtlüklere rastlamak mümkündür.

Bu şiir öfkemiz tutuştuğunda
Göğsümüzü saran ateşe dair
Tek kelâm etmeden akşam olunca
Ağlayışımızın hikâyesidir (Musandıra, s. 50).

7. Sonuç

Osman Bülent Manav, edebiyata, bilhassa şiire gönül vermiş, bu sahada iki şiir kitabı neşretmiş bir hekimdir. Türk ahlak kaidelerine, dinî, millî değerlere bağlılığı ile bilinen ve yaşadığı cemiyet içinde saygın bir yeri olan ailesinin şiire olan ilgisi, onun yetişmesinde etkili olmuştur.

Osman Bülent Manav'ın şiirleri nazım birimi açısından çeşitlilik göstermektedir. Onun şiirlerini, geleneksel Türk şiiri nazım birimleri etrafında sınıflandırmak zordur. İncelemeye esas iki şiir kitabında yer alan şiirlerin tamamını hece vezni ile yazmıştır. Hece vezninin de umumiyetle 7+7=14 ve 6+5=11'li hece ölçüsünü kullanmıştır.

Osman Bülent Manav, insan hâl ve hareketleriyle tabiat arasında bir tenasüp bulunduğu düşüncesiyle insan ahvali ile tabiat arasında kuvvetli bir bağ kurar. Ona göre "vatan namustur"; ama vatan ve millet sevgisi aleni bir hamaset ile değil, ince bir hissî duyarlılıkla karşımıza çıkar.

Sade yaşantısıyla varisi olduğu medeniyetin kimliğini ve kişiliğini taşır. Bu cümleden olmak üzere şiirlerinde, kaybolmaya yüz tutan medeniyet unsurlarımızın ıstırapı hissedilir. Onun şiirleri iki mekânın baskın tesiri altındadır: Biri doğup büyüdüğü ve 14 yaşına kadar yaşadığı Toroslar, yani "yayla", diğeri ise İstanbul'dur.

Osman Bülent Manav şiirlerini genelde standart Türkiye Türkçesi ile yazmıştır. Onun şiirlerde yanlış kullanılan bir kelimeye veya imla hatalarına rastlanmaz, ama şuurlu bir şekilde bazı mahalli kelimeleri de kullanmıştır. Şair, şiirlerinde sık sık telmihlerde bulunur. Böylelikle şiirlerin anlam derinliği kazanmasına önem verir.

Kaynaklar

- ALYILMAZ, C. (2014). 90. Yaşı Dolayısıyla Prof. Dr. Meşedihanım Sadullahgızı Ne'met. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(4), 183-189.
- DİLÇİN, C. (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KAPLAN, M. (1991). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar Tip Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Derleme Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.